

25
39
VTRVM ET QVATENVS FORI NOSTRI
VSVS IN PVNIENDIS SVBDITORVM TEM-
PORARIORVM DELICTIS, SI QVAE APVD NOS
COMMISERINT, CVM PRINCIPIIS IVRIS CRI-
MINALIS VNIVERSALIS CONVENIAT,
NEC NE? 1793 9

ILLVSTRIS - IVRECONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

PRAESIDE

D. CHRISTOPH. CAROLO
STVEBEL

DIE XXV. IANVARII MDCCCXCIII.

H. L. Q. C.

PVBlice DISCVTIET

AVCTOR

FRIDERICVS AVGVSTVS VOLDEMAR IACOBI

NEOSTADIENSIS AD ORILAM.

WITTEBERGAE,

LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISII.

UTRUM ET QUATENUS FORI NOSTRI
USVS IN PVNIENDIS SVBDITORVM TEM-
PORARIORVM DELICTIS SI QVAE APVD NOS
COMMISSERINT, CVM PRINCIPIS IVRIS CRI-
MINALLIS VNIVERSALIS CONVENIAT,
NEC NE?

ILLVSTRIS IURCONSVLTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

D. CHRISTOPH. CAROLO
STUEBEL

die XXV. Ianuarii Cl. 1771

FRIDERICVS AVGVSTVS VOITDEMAR JACOB
NEOSTADTENSIS AD OLLIAM
AVCTOR

WITTEBERGAE
LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHAMBERL

V I R O
SYMMO PIETATIS CVLTV PROSEQVENDO
P A T R I
IMMORTALITER DE ME MERITO
FRIDER. HENR. VOLDEMAR
IACOBI
ACTORI CIRCVLI NEOSTADIENSIS
S A C R V M.

V I R O
SVMMO PIETATIS CVLTV TROSEQVENDI
P A T R I
IMMORTALITER DE ME MERITO
FRIDER. HENR. VOLDEMAR
IACOBI

ACTORI CIRCVI NEOSTADIIENSIS

MDCCLXXV

PATER DEVENERANDE!

Dubia mentis ratio, qua nonnulli de committenda
scriptorum suorum Maecenati cuidam tutela premuntur,
me propterea non vexabat, quod aliae permultae eaeque
graues mihi suberant causae, cur huncce libellum ad TE
conscriberem. Beneficiorum enim abs TE in me collato-
rum multitudo tanta est, ut certo mihi persuadere pos-
sim, qui de me ita ac TV promereatur, fore neminem.
Iam cum effeceris, ut non grata solum vitae commoda

percipiam, verum etiam me bonis artibus excolendum cu-
raveris, et adhuc studiorum meorum rationem summa
ope adiuves: insigni TVAE benignitati, ne indigni benefi-
ciiis notam subire videar, grati animi indicium exhiben-
dum esse censeo. Hanc igitur dissertationem fructuum
quippe studiorum, quos iure TVO repetere potes, partem
accipere, meque in posterum TVO prosequi amore velis, et-
iam atque etiam rogat.

TVVS

WITTEBERGAE,

D. XXI. JAN. MDCCXCIII.

filii obseruantissimus.

Si

Silate patentem iurisprudentiae perlustrantes campum varios, quibus singulae illius regiones definiantur limites indagare conamur; dubii vel maxime haeremus, quoniam disciplina in cognoscendis puniendisque versans delictis ambitum complectatur. Huius rei gravitas e magno, quod plectendi ius in rempublicam habet, momento deduci posse videtur. Iam cum omnis omnino civitatis in legitima castigandi ratione nitatur salus, summam legislator dare debet operam, ne inique amplificando iuris in delinquentes animadvertendi fines, plus iusto singulorum civium libertatem *) coerceat, id est, ne legem vllam poenalem ferat, quam finis securitatis reipublicae necessario non desideret. Quod quo

*) Haec ea est civium conditio, qua omnia a summa potestate eorum arbitrio relinquuntur, quae ad consequendum civitatis finem proxime non pertinent.

quo facilius exequatur, eum praeclaram, quae ab VLPIANO traditur, regulam: iurisconsultorum esse, non solum metu poenarum ciues bonos efficere, verum etiam praemiorum exhortatione, ^{b)} meminisse iuuabit. Huius scilicet praecepti bene memor pertinentes ad libertatem ciuilem actiones ita in totius reipublicae salutem diriget, vt derelicta mala minandi via, ciues ad praestandum suae voluntati obsequium praemiis alliciat. Atque his opus esse mihi videtur, si quidam commodi ciuilis immemores caelibi vtantur vita, vel si reipublicae moderator velit, vt ciues flagranti litterarum artiumque colendarum studio rapiantur. Praeterea quoque cum ad augendum tum ad minuendum societatis ciuilis commodum constituti iuris puniendi termini multum valent. Quodsi grauitatis, qua poenae gaudent, rationem habueris, haud difficile erit intellectu, nimis seuerum pariter atque lenem in malefacta animaduertendi modum emolumento ciuitatis aduersari. Nam quaeuis in se spectata malum continet poena, adeoque impediri non potest, quo minus illa nocenti inferens malum eodem et societatem ipsam quadam saltem ex parte afficiat. Quod tamen, tanquam minoris incommodi onus ciuitas subire non dubitat, quo maius e delicto quodam in eam redundans malum auertatur. Omnis vero poenarum negligenteret scopus, maximumque respublica detrimentum caperet, si malum, quod poena per se ciuitati adfert, declinandum istud, quod ex crimine nascitur, exsuperet. Itaque licet minimum, efficax tamen ad deterrendos ab actione illicita ciues poenae semper insit malum necesse est. Eadem enim tum inter leges ferentem et rempublicam ac inter medicum et aegrotantem, cuius, nimia ab illo perhibita medi-

b) L. I. §. I. 7, de iusticia et iure.

cinae copia, deterior redderetur status, ratio intercederet. E contrario malum poenae ita, vt veram horroris incutiendi exferat vim, extendere licet. Neque tamen quis sibi persuadeat, vlla vnquam poena scelus quoddam e ciuitate exulem posse iuberi. Huius rei veritatem exinde probandam esse puto, quod non talis poenae cuiusdam deprehendatur conditio, qua omnia ciuitatis membra eadem commouere ratione possit. Attamen si iusto leuiore sancitae fuerint poenae, quarum incommoda perpetratorum delictorum propter sperandam ex his vtilitatem incitamenta vincere, ideoque ciues a legibus violandis auocare non possint, summo ciuitatis securitas periculo exponeretur. Quae quidem de gravi poenas recte constituendi molimine animo considerans, quaenam praecipue in peregrina ciuitate commorantibus, si ibi peccent, infligenda sit noxa, inquirendi cupidine adducebar. Quoniam vero, teste CICERONE, non a ciuilibus legibus, sed penitus ex intima philosophia haurienda est iurisprudencia, an quod vsus fori de peregrino in nostris terris crimen ~~admittit~~ praecipit, cum philosophicis leges poenales ferendi principiis conciliari queat, inuestigare studebo.

admittente

§. I.

Quonam delictum et poena hic gaudeant significatu?

Delicti aequae ac poenae varia quidem, sed minus recte determinata huc illuc deprehenditur notio. Si latissimum vocis prioris spectes sensum, ista iuris cogendi laestonem designat. Quicumque igitur vel faciendo vel omittendo, quae ciuitatis cuiusdam leges vel prohibeant vel iubeant, negligit, criminis reus esse censetur. Quemadmodum vero in vnaquaque ciuitatis forma diuersi generis extant leges, ita

B

et

et multiplicem has violandi modum discerni fas est. Quod ad leges ipsas attinet, eae sunt vel *ciuales*, vel *criminales*, vel *politiae*. De vero autem, quod inter allatas legum species intercedat, discrimine et disceptatum fuit, et adhuc sub iudice lis est. Qua quidem de re si meam qualemcunque latius prodere vellem sententiam, praescriptum dissertationi meae spatium egrederer. Triplicem igitur legum vim, qua delicti inprimis fundetur significatio, breuiter modo exponere liceat. Secundum propriam iureconsultis loquendi rationem leges ciuales ea denotant praecipua, quae iura et obligationes singulorum definiunt, neque ad summam in republica potestatem proxime referuntur. Eiusmodi leges non iuribus solum, quae membro ciuitatis, spectata eius priuatione conditione, competere possunt, conseruandis, sed et adquirendis, inseruiunt. Iurium vero, quae ciues iam possident, habito respectu, ea legum ciuiliu ope contra indirectam violationem, quae in licitis negotiis v. c. conuentionibus et commercio, obueneri potest, secura reddi perspiciamus. Huc pertinet magistratus auctoritate, si coram eo in iudicio agere lubet, omnibus data ius suum persequendi copia. At lex criminalis est perhibita a summo imperante norma, qua immediatam (vel a singulis, vel a tota ciuitate, tanquam persona mystica) iuris possessi priuationem prohibet ita, ut ciuium ab ea absterrendorum gratia ingratum quid delinquenti comminetur. Leges igitur criminales iura nobis iam propria eorumque immediatam tantum laesionem respiciunt. Immediata vero iurium nostrorum habetur laesio, quae non adhibito opere licito, sed illegitimo, siue simulato siue furtiuo siue vehementi modo agendi perficitur. Inde diuersae delictorum species, quae falsorum, furtorum, et illicitae violentiae nominibus insigniuntur. Leges tandem politiae sunt regulae, quae ab
eo,

eo, cuius summa in republica est auctoritas, ad augendam totius societatis ciuilibus salutem, quatenus haec ad propositum securitatis finem facit, constituuntur. Multifariae autem, quas enumerauimus leges efficiunt, ut totidem quoque delictorum reperiantur formae. Prout igitur quis vel ciuili, vel criminali, vel politicae non obsecutus est legi, criminis, quod ab vna ex illis nomen habet, damnatur. Altera eaque angustior et vulgaris criminis notio contrarium et criminali et politicae legi factum continet. Quod ut probetur, nostrum ius criminale, in quo complura contra politiam occurrunt delicta, testis est. Omnium maxime vero restricta criminis potestas voluntariam legis criminalis laesionem solummodo denotat. Atque pro varia, quam de lege criminali et politicae fouemus, idea, vtraque lex diuerso quoque delicto violatur. Cum in decidenda vero nostra quaestione usum loquendi obseruare teneamur, crimen hic ita, ut vel ipsius criminalis vel politicae legis laesionem significet, usurpatur. Pari modo poena nobis hoece in contextu est malum, quod ex legislatoris voluntate prohibitam necessario sequitur actionem, quo recentior et grauior huius omittendae terrorisque excitandi adfit ratio. Iure quidem naturali societatisque contractu multae extant causae, quae factis quibusdam vel faueant vel repugnent. Iam cum suis officiis iudicandi iisque obsequendi sit facultas, ciuitas efficacioribus remediis membra sua a malefactis ad recte facta deducat necesse est. Noua igitur et validiora incitamenta, quibus ciues ad obseruandam officiorum religionem pariter atque euitandam legum violationem commoueantur, ita debent esse comparata, ut et in eum, qui sensibus ducitur, et rationi obtemperantem eandem vim exhibeant.

*Vniuersalia iuris puniendi principia et explorantur
et deciduntur.*

Iam primum discutienda quaestio, vtrum poenas statuendi infligendique potestas e iure naturae, an e sociali demum pacto repeti debeat. Qua quidem de re quicquid alii dicant, verius tamen videtur, summae potestati competentem puniendi facultatem primam iuri naturae debere originem. Illa ipsa vero alios, si nos nostraque laedere conentur, secundum necessitatis rationem arcendi iure innititur. Hoc autem vnicuique in periculo versanti a iure naturae tributum, eiusque exercendi licentiam pacto sociali in ciuitatis moderatorem translata esse praesumimus. Sed opus est, vt hanc nostram sententiam paulo vberius explicemus. In iure naturae scilicet quiuis primum impedire alios vi potest, quo minus susceptam ad turbanda eius iura actionem perficiant. Quodsi deinde quis praevideat, alterum ei machinari iniuriam, id quod ex iam accepta laesione colligi bene potest, illi viam, qua in posterum ab insidiis securus euadat, munire licet. Atque hoc vltimum quibusuis, quae necessariam praestare securitatem videntur, remediis peragi ita potest, vt iniuriam perpeffus auctori istius inuito ingratum quid afferat. De quo si inter nos conuenerit, certum quoque est, hoc singulis laesis in statu naturae competens iuris cogendi genus simul quoque deterrendi alios ab iniustis actionibus remedio contineri. Quod quidem ipsum si in societate ciuili ab imperante exercetur, poenam vocamus. Hac igitur cogendi potestate cum ciuitatis caput tanquam iure puniendi vtatur, id ipsum e iuris naturae praeceptis deriuandum, postea vero tanquam subsidium securitatis finem consequendi societatis
ciuilis

ciuili mente et conditione in nonnullis immutatam ampli-
 ficatumque esse crediderim. Veluti, vt haec tantum afferam,
 singuli extra ciuitatem, accepta iam iniuria, ad propriam se-
 curitatem consequendam laudatum a nobis ius erga iniustum
 aggressorem reddendis malis tanquam deterrendi a laesione
 modo exercent. At in societate ciuili is, penes quem sum-
 ma est potestas, illa facultate vi socialis contractus omnium
 membrorum nomine ad praestandam iisdem securitatem vti-
 tur ita, vt, priusquam quis laesus fuerit, quale vnamquam-
 que iniuriam sequatur malum, declaret. Atque hoc quidem
 malum debet esse eiusmodi, vt non hunc et illum, sed
 omnes parimodo percellat. Quo fit, vt hac sola professione
 hisque minis omnes omnium causa, nemine antea laeso, ab
 illicitis actionibus auocentur securitasque vniuersa procuretur.
 Quibus praemissis, operae pretium videtur, disquirere, quod,
 quantumque malum laesus aduersario, cuius artibus ne de-
 terior illius fiat conditio, secundum iuris naturalis placita
 inferre possit. Quemadmodum igitur in vniuersum eadem
 inter leges positiuas et naturales ac inter subsidia et finem in-
 tercedit ratio, ita speciatim quoque poenarum, quatenus
 e sociali contractu explicandae sunt, et iuris cogendi securi-
 tatis causa competentis eadem ac subsidiorum et finis est
 conditio. Quisnam vero hancee rem decidere, quaeque ob-
 seruari debeat norma, videamus. Si quis status naturalis
 considerauerit indolem, in isto neminem esse, qui duorum
 lites componat, intelliget. Nam cum omnes, quibus natu-
 ralis contigit libertas, iisdem exstructi sint iuribus, in regula
 nullus hoc sibi sumere potest, vt alienis se immiscens nego-
 tiis quorundam agendi restringat arbitrium. Quapropter
 prae ceteris iudicandi eminens acumine ceterorum, qui na-
 turali sorte vtuntur, iura dirigere prohibetur. Simulac vero
 quis

quis iurium suorum rationem agnoscit, nullo eius, quod alii hac de re sentiant, habito respectu, illa exercendi habet copiam. Ex his fluit, non laedenti, sed laeso defensionis vias, quae timorem iniiciant, eligendi esse licentiam. Sed vt altera eruatur quaestio, regulas, quibus iniuria laceffitus morem gerere teneatur, constituamus. Scilicet hic ea lege ad deterrendi confugere potest remedia, ne horum vsu exsuperans totius vtilitatem noxa oriatur. Quid vero hic collidente nostra cum aliorum salute suaseris? Profecto, si tale quid accidat, meum alterius vtilitati commodum praetulerim. Idque propterea, quod in iis causis, vbi mea cum aliorum iuribus adeo pugnant, vt simul obtineri non possint, haec illis in regula postponenda sunt, neque se defendens perfecta aggressoris fortunam adaugendi obligatione compellitur. Vtrum igitur hic et ille laedentem arcendi modus magis ex huius re sit, nec ne, mihi perpendere non incumbit. Quare, nulla laedentis habita ratione, iniuriam expertus ea se legit remedia, quae suae securitatis sui maxime adspirunt, licet prae aliis laedenti obfint. Quamuis enim laesio perfectum defendendi tribuat ius, laedens tamen ab eo, quem adgressus est, vt suum non anteferat bonum, postulandi iure destituitur. Eadem vero adipiscitur iura, apud quem summum in republica est imperium, atque iisdem, quae ex sociali contractu descendit, puniendi facultas, limitibus definienda. Tantum enim abest, vt hominum, qui ciuitatis formam conderent, se ipsi defendendi ius per se circumscriptum, imminuat, vt in priori potius ambitu iunctis complurium ad finem eundem viribus in tuto magis collocetur. Caeterum ciuitas tanquam persona mystica de iisdem iuribus aduersus iniustos aggressores, quae extra illum locum habent, laetatur.

§. 3. *Tradita iam principia rationi, quae inter ciuitatem et
ciues temporarios intercedit, accommodantur.*

Iuri puniendi explicando, eiusque finibus determinandis operam eo consilio impendi, quo expeditior ad reparendum id, quod in puniendis peregrinis obseruari debeat, mihi pateret aditus. Nam ciuitas laesi atque ideo ius obtinentis, ciuis temporarius autem, qui deliquit, laedentis personam induere videtur. Neque igitur dubium est, quin propria singulis in statu naturae violatis iura etiam ciuitas contra quemlibet ipsius securitatem turbantem exercere possit. Attamen ciuitas eo statui naturae praestat, quod uti potestate, ita etiam defendendi remediorum varietate et multitudine semper praeualeat. Etenim ciuitas tanta vi tantisque abundat subsidiis, ut ipsius voluntati resistens membrum semper coercere possit. E contrario autem laesus in statu naturae non ita praeparatus est ac ciuitas ad propellendam aliorum iniuriam, et si vel auertendae laesionis gratia, adgressorem praeuenire, vel iam acceptam vlcersi velit, accidere potest, ut ob virium defectum fortiori cedere suumque ius non sequi coactus sit. At ciuis temporarius, siue is, qui commercii aliusue rei causa ad tempus in ciuitate quadam, cui tanquam membrum non est adscriptus, commoratur, iisdem subiicitur incommodis, quae laedens secundum ius naturae, non considerato ciuili nexu, ferre tenetur. Itaque opus non est, ut principiorum, quae de iuribus et obligationibus, de iusto et iniusto nec non de statuendis poenarum malis in peregrini patria obseruantur, ratio habeatur. Exinde peregrinus in aliena ciuitate cum quae iniuriis adnumerantur, fugere, tum, perpetrata illicita actione, pati debet, ut secundum

dum assumpta ibi de necessitate leuium vel grauium poenarum praecepta contra eum ius dicatur. Nihilofecius tamen casus incidere possunt, vbi iuris inuincibilis ignorantia peregrino non imputetur. Quae quidem res cum huc non pertineat, ad modum agendi, quem legislator in peregrinum eius legibus non conuenienter agentem exhibeat, transgrediamur. Duplex autem exoritur quaestio: vtrum ciuis temporarius, postquam alibi crimen commiserit, in ciuitate quadam commoretur, an iste in eadem ciuitate, vbi nunc degit, deliquerit? Prius decidendi ratio quibusdam sane laborat difficultatibus. Quarum quidem explicatio cum nostri libelli fines excedens huius loci non sit, tantummodo de eo casu, si peregrinus apud nos se criminis cuiusdam reum fecerit, agatur. Hic, posthabitis, id quod superiora demonstrant, patriae suae legibus, secundum ciuitatis, vbi crimen admisit, normam puniendus. Legislator enim muniens poena legem, non nisi hoc malum et iustitiae conueniens, et ad deterrendos a malefacto subditos efficax esse putabat. Idque profecto de quauis lege, licet casus existere possint, vbi poena fini proposito et iustitiae parum conueniat, praesumendum. Praeterea quoque raro fit, vt extero cuidam ob indolis atque totius omnino vitae diuersitatem leges ciuitatis, in qua nunc viuat, non congruant. Qua de re legislator, ne sibi ipse contradicat, ciuem et peregrinum vna eademque poena afficiat. Princeps enim lege, cui certam poenam annectit, declarat, quaenam optima atque necessaria ciues ab illius laesione auocandi via esse videatur, ^{partim} vbi que persuadere, alius generis poenam aut obtinendae securitati non satis inferuire, aut iusto grauiorem plus incommodi quam commodi in rempublicam conferre. His si quidam non fauens statuatur, delicta ciuium temporarium alienis iisque diuersis v. c. domicilii legibus aestimanda esse,

esse, duplex inde oriretur iniuria. Primum quidem, si leges patriae mitiorem, quam aliena ciuitas, vbi quis deliquerit, poenam statuunt, leuiorique hic afficiatur, legislator sciens haud sufficiens ad securitatem tuendam remedium vsurparet, atque ideo ciuitatem in discrimen adduceret. Hoc nulla excusari ratione posse, e superioribus patet, secundum quae, non habita iniusti aggressoris ratione, laesum maxime consentanea ipsi ad tuendum visa eligere decet subsidia. Deinde vero, grauiore e peregrini patria depromta poena, quam ipse legislator subditis suis minatur, hic iniuriam contra exterum committeret. Conceptam enim de eligendis securitatis obtinendae remediis opinionem non secutus defensionis malum praeter necessitatem auget. Iura vero laesi in laedentem secundum status naturalis leges non vltius sunt extendenda, quam securitas necessario postulat, illoque se incolumem satisque securum habente, omne contra hunc ius statim evanescit. Quodsi igitur quis laedenti grauius intulerit malum, quam quod necessarium credidit, ipse iniusti adgressoris sustinet personam. Extra omnem igitur dubitationis aleam positum est, ciuem temporarium secundum leges ciuitatis, vbi deliquit, esse puniendum, nisi forte ab illius membris adeo differat, vt poenae, quibus hi affici solent, ipsi plane non convenient.

§. 4. *Quomodo usus fori cum explicitis conspiret principis.*

Disquirentibus nobis, an traditae adhuc sententiae iuris positiui auctoritate stabiliantur, haud paucae istius leges tanquam nostrae opinioni fauentes sese offerunt. Sicuti enim e Latio in Germaniam translata, ita huius ipsius quoque iura difertis verbis illa de re praecipunt. Scilicet in vtriusque tabulis relatum legimus, quemcunque aduenam secundum leges regionis, vbi delicti se reum fecerit, esse coerendum. Iuris Romani vero leges nostris, dum his antiquitate praestant, praemittere liceat. Primo quidem hic afferri merentur VLPIANI *) verba: seruos ibi puniendos, vbi deliquisse arguantur, dominumque eorum, si velit eos defendere, non posse reuocare in prouinciam suam, sed ibi oportere defendere, vbi deliquerint. Huic associanda est CALLISTRATI **) sententia: famosos latrones in his locis, vbi grassati sint, furca figendos, compluribus placuit: vt et conspectu deterreantur alii ab iisdem facinoribus, et solatio sit cognatis et affinibus interentorum eodem loco poena reddita, in quo latrones homicidia fecissent. Quin legum Romanarum ratio eoque progreditur, vt poenae euitandae causa loca peregrina petentem ~~petentem~~ iudici eius ciuitatis, in qua delictum admisserit, reddi iubeat. Huius rei locuples testis est ipse IUSTINIANVS, *) qui asserit:

a) L. 7. §. 4. π. de accusat.

b) L. 28. §. 15. π. de poen.

c) Novell. 134. C. 5.

offerit: Si vero quis comprehensorum criminum latuerit, aut
 reliquerit prouinciam illam, in qua crimina deliquit: et si
 non obediat, illa in eum procedere, quae nostris legibus de-
 finita sunt. Si vero cognoscatur, quod in alia prouincia de-
 git, iubemus prouinciae illius iudicem, in qua peccati quid
 huiusmodi contigerit, epistola uti ad prouinciae illius iudi-
 cem, in qua delinquens persona degit; illum vero, qui pu-
 blicas susceperit litteras, et periculo suo et officii sui com-
 prehendere huiusmodi et ad iudicem prouinciae transmittere,
 in qua peccauit, suppliciis legitimis subiiciendum. Ex his
 omnibus liquet, gentem Romanam reos ad forum delicti com-
 missi transmittendos curasse. Hicce vero mos necessario de-
 siderabat, ut iudex, cui ab extraneo poenas sumendi facta
 erat copia, praescriptam ipsi ius dicendi normam obseruaret.
 Vana igitur spe illuderetur is, qui crederet, se, cum in pere-
 grinis terris peccauerit, secundum patriae urbis leges puni-
 tum iri. Has vero iuris Romani sanctiones a maioribus no-
 stris acceptas esse, veteres Saxonum leges forique usus testan-
 tur. Quod ut pateat, ipsa iuris utriusque verba in promptu
 sunt. Iuris prov. Saxon. ^{d)} tenor est hic: *allerley Klagen
 und Ungericht mag der Richter wohl richten, binnen sei-
 nem Gericht, wo er es ankommt.* Eadem quoque perhi-
 bet Ius prov. Alemann: ^{e)} *allerhand Klag und alles Unge-
 richt mag der Richter, der den Bann hat, wohl gericht-*
en.

d) L. 1. art. 59.

e) C. 85. in edit. Berg. pag. 137.

ten, was in seinem Gericht ist. Vtraque sanctio non generalem solum, quae iure Romano continetur, proponit regulam, sed in vniuersum quoque cuius iudici in fugam capessentis delictum, nulla ciuitatis, cuius membrum se proficitur, atque loci, in quo peccauit, habita ratione, inquirendi facultatem largitur. Licet vero haec ex parte ius nostrum latiorum quamdam, quam ius Romanum iudicibus tribuat potestatem, eorum tamen, remittendi delinquentis ratione, illud prae iure Romano restringit imperium. Quando enim diuersi iudices in eodem constituti sunt territorio, in huius autem legibus nulla transmittendorum reorum facta sit mentio, neuter apprehensum delinquentem remittere tenetur. Idem quoque locum habet, si iudex deprehensionis pariter atque delicti diuersis subsint territorii dominis. Cum iuris Romani vero ac nostri placitis usum fori congruere, **ILLVSTRIS WIESANDVS,** ^{f)} quem honoris causa nomino, auctor est, cuius verba ita se habent: Cum vero omne delictum consistat in violatione legis poenalis, ad quam obseruandam quis fuit obligatus, facile inde colligitur, poenam esse aestimandam iure eius loci, vbi delictum fuit perpetratum. Usum huius regulae omnes agnoscunt facile, si in foro deprehensionis non aliud ius, quam in foro delicti obtineat. Dolendum modo, quod plures iureconsulti spurias atque ab exhibito procedendi modo plane alienas afferant rationes. Illi enim, quos deinde adducam, orientem e pactis obligationem supra expositae

f) Obseruat. iur. crim. sp. V. p. 10.

positae delinquentes puniendi normae causam esse iurique Romano conuenire opinantur. Huic sententiae addictus est SCHILTER ^{g)} in Exercitationibus, vbi verba leguntur haec: Certe omne delictum continet in se aliquem quasicontractum siue tacitam et a lege praesumptam obligationem, ad rei damniue restitutionem, per legem illam naturae: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. SCHILTERO suffragatur MENCKEN, ^{h)} qui sequentia nobiscum communicat: Frustra quoque forensis poenae, quae est in loco delicti, se subtrahere conatur, cum ipso facto illicito se simpliciter ad poenam illic sustinendam obstrinxerit. Quam quidem opinionem admodum esse vanam atque reprobendam, Illustris Wiefandus ⁱ⁾ luculenter edocet. Neque praetermittendae sunt aliae rationes politicae, quibus commotus ille reos in foro delicti commissi puniendos esse censet. Re quidem ad vtilitatis lancem perpensa, intelligimus, eos, qui in regione quadam delicto sese alligauerint, ibi plectendos esse propterea, quod, quae in loco perpetrati delicti sancita est poena, ea ad laesam illorum facinoribus securitatem iterum corroborandam plurimum conferat. Huc accedit, quod eo in loco, vbi quis ab extero homine damnum perpeffus est, expeditior ad detegendum huius crimen via patefcatur. His praemissis, constat, in foris nostris a norma in

C 3 castigan-

g) Exercit. ad n. XXIV. § XLVII.

h) Systema iur. civil. sec. n. Libr. 48. T. 19. §. 10.

i) loc. laud. p. 7.

castigandis peregrinorum delictis secundum ius criminale vniuersale obseruanda in vniuersum non recedi.

§. 5.

In vno tanto casu usus fori a iure Romano nostrisque principis abhorret.

Reperiuntur, qui iuris Romani axioma, cui fouemus, recipere dubitent. Quidam ex iis regulam istam in puniendis, quae leges statutarias afficiunt, delictis cessare statuunt. Huc praecipue pertinet id, quod KOCHIVS ^{a)} in iuris criminalis institutionibus suppeditat. Ibi enim deprehendimus haec: Delictum aliquod vel iure communi in criminum numero ponitur, vel illud nonnisi iure particulari pro delicto habetur. Si posterius, delictum illud extra locum commissi delicti puniri nequit, nequidem tunc, si in loco domicilii, aut deprehensionis, aequè delictum habetur. Eadem ipsa vero sententia cum ab ILLVSTRI WIESANDO ^{b)} iam satis explicata et refutata sit, vsuque apud nos destituatur, nostra parum refert. Alii tum demum iuris Romani praeceptum respiciendum non esse, sibi persuadent, si leges loci, in quo quis sedem fortunarum suarum fixit, ei mitiorem, quam fori sanctiones, vbi sceleris se participem reddidit, poenam irrogent. Hanc tanquam communem exceptionem forum agnoscit.

HOM.

^{a)} Institut. iur. Crim. Libr. I. c. 6. §. 94.

^{b)} loc. laud. p. 11.

HOMMELIVS *) hac de re loquitur ita: In criminibus spectamus leges loci, vbi delictum commissum, si istae mitiores sint; contra autem si sint duriores, spectamus iura loci, vbi accusatur. Conferendus quoque KOCHIVS, †) qui sequentia prodit: Interim, si lenior poena, quam iure communi definita est, in loco siue delicti commissi, siue in loco inquisitionis obtinet, poena iuris communis moderanda est. Idem et PÜTTMANNVS: ‡) Alii contra reum secundum leges loci, vbi delictum admittit, puniendum esse contendunt, cui sententiae nos quoque subscribere haud dubitamus, hac tamen addita exceptione: nisi in loco, vbi reus domicilium habet, aut caussa agitur, mitior poena, quam in loco delicti commissi, obtineat. Quod cum vbique apud nos obseruetur, ea in re profecto fori nostri vsus iuri criminali vniuersali aduersatur. Perpendentes enim competentem hominibus, antequam in ciuitatem coalescant, eos, qui iniurii suere, malo, quod illis lubet, afficiendi facultatem, eamque vna cum multis aliis iuribus, inita societate, huius moderatori esse commissam, rei istius rationi illam tanquam vnanimi consensu receptam regulam respuere intelligimus. Neque in dubium vocari potest, quin is, qui ciuitati praest, hanc, istam obseruando, in discrimen adducat. Nam cum legislator necessariis iisque admodum congruis poenis a legum suarum violatione alios deter-

c) Rhapsod. obs. 281.

d) Institut. iur. crim. Liber I. c. 6. §. 94.

e) Element. iur. crim. Libr. I. c. 2. §. 88.

deferre credatur, in aprico est, eum, si alienae civitatis
 puniendae normae obtemperare velit, sibi repugnare, le-
 gumque, quas sanxerit, atque ipsius societatis, quam re-
 gat, securitatem, poenis haud sufficientibus, sponte disturba-
 turum esse.

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through. The text is largely illegible due to its orientation and fading.]

1) Henricus in eum. Lib. 1. c. 2. §. 28.
 2) Iohannes in eum. Lib. 1. c. 2. §. 29.
 3) Raphael. Obl. 287.

ULB Halle

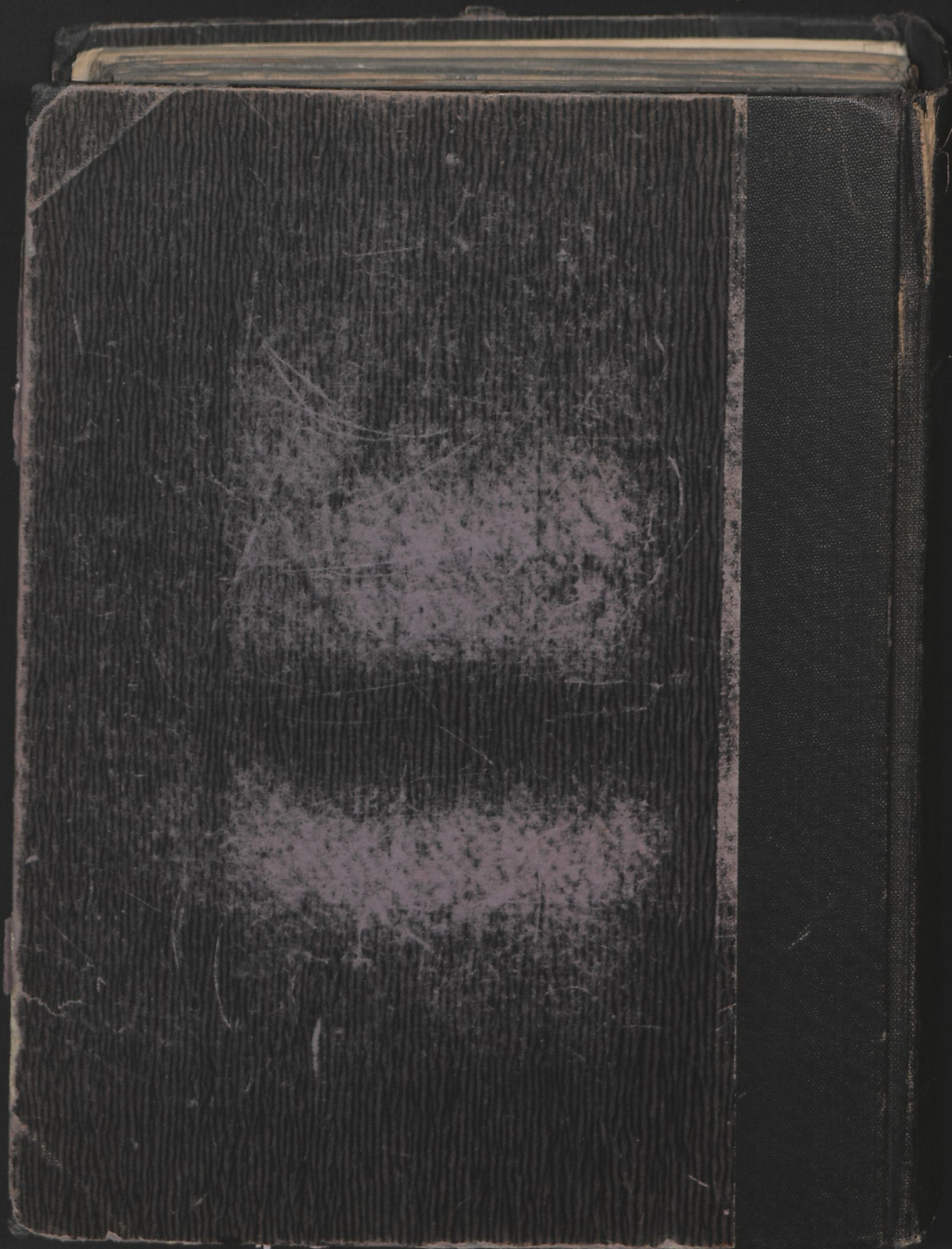
004 334 728

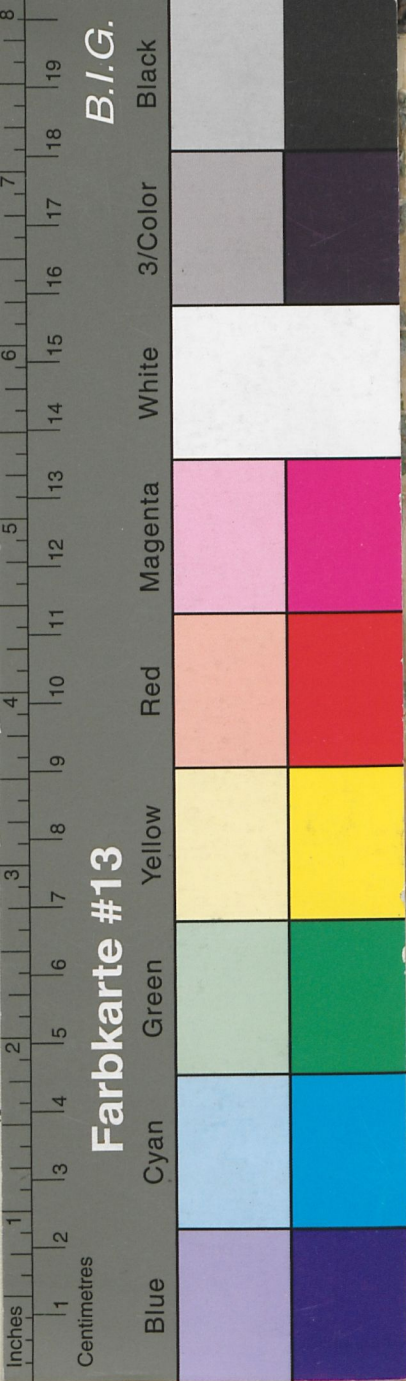
3

Sb.

25
39
1793 9

VTRVM ET QVATENVS FORI NOSTRI
VSVS IN PVNIENDIS SVBDITORVM TEM-
PORARIORVM DELICTIS, SI QVAE APVD NOS
COMMISERINT, CVM PRINCIPIIS IVRIS CRI-
MINALIS VNIVERSALIS CONVENIAT,
NEC NE?

ILLVSTRIS - IVRECONSULTORVM ORDINIS
AVCTORITATE

PRAESIDE

D. CHRISTOPH. CAROLO
STVEBEL

DIE XXV. IANVARII MDCCCXCIII.

H. L. Q. C.

PVBLICE DISCVTIET

AVCTOR

FRIDERICVS AVGVSTVS VOLDEMAR IACOBI

NEOSTADIENSIS AD ORILAM.

WITTEBERGAE,

LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISII.

